

El Sénia, un riu paradoxal com la llengua que parla la seva gent

La vida en la frontera

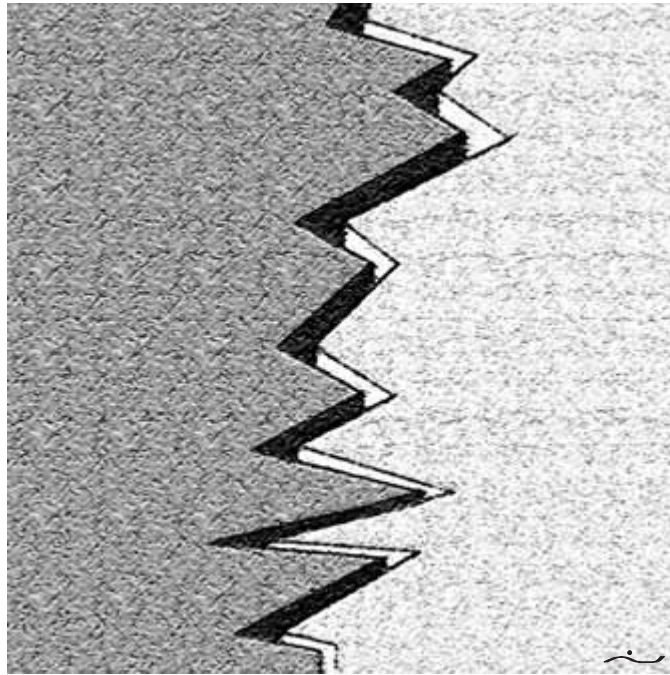
U JOAN-ELIES ADELL

Una vella cançó de Radio Futura, el grup liderat per Santiago Auserón, titulada *La vida en la frontera* i que es va publicar l'any 1985 en el disc *De un país en llamas*, deia així: "No sueñes con el final del camino / pues ya, maldita sea, otros aguardan / para tomar su parte y ganarte / la mano sin moverse del sitio. / La vida en la frontera no espera. / Es todo lo que debes saber". Evidentment és una cançó que està escrita des del punt de vista de l'emigrant clandestí, de l'*espalda mojada*, però diversos esdeveniments que han succeït a casa nostra recentment m'han fet pensar que la vida en alguna de les nostres fronteres tampoc no espera. O més aviat desespera.

M'estic referint a la del Sénia, òbviament, una frontera que separa administrativament el País Valencià de Catalunya. Des de fa alguns mesos els alcaldes de les comarques del nord del País Valencià (el Baix Maestrat i els Ports) així com les del sud de Catalunya (el Montsià i el Baix Ebre) s'estan reunint per tal d'establir ponts comuns entre totes dues bandes de la frontera, amb l'objectiu de buscar estratègies compartides que puguen ser beneficioses per als municipis que la conformen, unides per la sensació d'haver estat deixades de banda per les respectives administracions. Pot semblar, des de Barcelona o des de València, una acció modesta, quasi insignificant, i que allò aconseguit fins al dia d'avui és, encara, poc espectacular, però crec que es tracta d'un símptoma de com els petits moviments i les actuacions discretes però realitzades amb complicitat, enginy i fermesa, acaben aconseguint coses més que positives. A l'hora de donar nom a aquest espai conjunt de treball,

de diàleg, de diagnòstic dels problemes comuns i de recerca de solucions col·lectives i imaginatives, se'n va triar un de ben escaient: la Taula del Sénia, ja que aquest riu és el símbol d'allò que els uneix i que els separa, d'allò que els fa estar units però també d'allò que pot acabar creant discrepàncies entre ells.

El dia 6 de novembre va tenir lloc, a Vinaròs, un dels actes més importants de la història contemporània per als pobles que conformen aquesta Taula del Sénia. Em refereixo a l'acte d'adhesió al Manifest que reclamava el retorn íntegre de tots els papers de Salamanca, organitzat per la Comissió de la Dignitat. L'acte es va celebrar a la capital del Baix Maestrat perquè fou des d'aquesta mateixa ciutat que, l'any 1938, es va centralitzar tota la requisita de la documentació per part de les tropes franquistes, abans d'enviar-la cap a la capital castellana, on en aquell moment hi havia la seu del govern il·legal de Franco. Pobles com Benicarló, Traiguera, Vinaròs, Rossell o Morella, de la part valenciana, i Alcanar, Camarles, Godall, Roquetes, Sant Jaume d'Enveja, Tortosa, Sant Carles de la Ràpita o Amposta, entre d'altres, de la part catalana, van fer arribar la seua adhesió al Manifest, a banda de consells comarcals, entitats i associacions de les dues ribes del Sénia, que també s'hi van afegir. Un fet d'agermanament sense precedents en aquestes terres que molts dels polítics dels dos governs de la Generalitat haurien d'observar amb detall. Especialment en el cas de la Generalitat Valenciana, atès que moltes de

N. VAN DEN BERG

les discussions lingüístiques es resol·lien de forma automàtica si es dignaven a escoltar amb atenció amb quina llengua s'expressen els habitants de la totalitat dels pobles que conformen la Taula del Sénia.

L'any 1980 Àngel López García, catedràtic de lingüística general de la Universitat de València, va elaborar una interessant teoria lingüística en el seu llibre *Para una gramática liminar* (Cátedra). És una teoria matemàtico-topològica ben complexa però el que m'interessa assenyalar és que està basada en la "paradoxa de la frontera". Què és la paradoxa de la frontera? Doncs que la frontera és allò que separa però, al mateix temps, cadascun dels dos elements de la frontera es presenta com a part integrant del territori que delimiten. La frontera és i no és a la vegada. Forma part dels dos espais que la conformen però alhora no pertany a cap. Terra de ningú i terra de

tots dos. D'aquí el seu caràcter paradoxal.

El Sénia, per exemple, en tant que riu frontera, és valencià i català alhora, alhora que no és ni únicament valencià ni únicament català. És totes dues coses alhora i serveix també per separar, topològicament, totes dues ribes. Un riu paradoxal, doncs, com la llengua que parlen les persones que fan la vida al seu voltant. La llengua, però, no és espai, no és tan fàcilment delimitable amb fronteres físiques com ho és la terra. Una llengua és la suma de les persones que la parlen. És per això que només faria una pregunta als defensors del valencià com a llengua diferenciada del català: quins serien els parlants frontera?, quins serien aquells parlants que serien valencians i catalans alhora i, al mateix temps, ni valencians ni catalans?, dec ser jo mateix, com a vinarossenc, un exemplar d'aquesta estranya raça de

parlant-paradoxa? La meua resposta és molt més senzilla: que la frontera administrativa del Sénia no marca lingüísticament cap ruptura, sinó que és un punt més amb solució de continuïtat, en progressiva transformació, entre el sud i el nord.

I és que els habitants d'aquests pobles sabem que parlem una mateixa llengua, i que formem part d'un mateix dialecte comú. El nostre dia a dia al llarg de molts anys ens ha permès evidenciar que la frontera, més que porosa, és inexistente des del punt de vista lingüístic. Altres, com deia la cançó, "aguardan / para tomar su parte y ganarte / la mano sin moverse del sitio". Són aquells que, sense moure's dels despatxos de València, fan tot el possible per evitar saber quina és la vertadera realitat de la vida en la frontera.

• JOAN-ELIES ADELL. ESCRIPTOR I PROFESSOR DE TEORIA DE LA LITERATURA A LA UOC

LA PUNTA DEL DIT

Mala fe

XAVIER ROIG

Aquests dies, arran d'una conferència que, sobre la immigració, va donar el president Pujol, hem hagut de suportar la polèmica desfermada per la senyora Adela Ros. Recordaré que aquesta bona senyora va dir que les idees vessades per l'expresident s'aproximaven a les del senyor Anglada (conegut ultradretà que defensa plantejaments racistes). Com que he tingut l'oportunitat de llegir el contingut de la conferència feta per Jordi Pujol, els puc ben assegurar que no només constitueix una brillant aproximació al tema, sinó que, a més, és perfectament assumible per qualsevol dels partits catalans parlamentaris. La meua intenció, però, no és desqualificar la senyora Ros —que ho ha fet tota sola en invertir algú que es va guanyar

la patent de demòcrata ja fa molts anys—. El que em preocupa és l'estratègia que pot amagar-se darrere unes declaracions com aquestes.

Si la senyora Ros ha seguit l'evolució de determinades ciutats franceses els darrers vint anys, es deu haver adonat que a França s'ha creat un greu problema. Els immigrants, a desgrat de ser majoritàriament del Magrib francòfon, no acaben d'integrar-se. La sensació de caos és innegable. De ben segur que de raons per haver arribat a aquesta situació n'hi ha moltes, però en voldria destacar una d'especialment greu.

El que fou president de la República Francesa, François Mitterrand, va tenir com a objectiu prioritari perpetuar-se en el poder fins a la mort. A tal efecte va aplicar una estratègia que, personal-

ment, li oferí uns grans resultats. Va manipular el problema migratori amb objectius purament de rendibilitat política personal —molt em temo que en Mitterrand ni tan sols tenia interessos de partit—. El mètode consistí a deixar descontrolada la immigració per crear tensions de forma calculada, amb l'objectiu de provocar que els partits situats més a la dreta que ell protestessin. Arribat a aquest punt, la tàctica Mitterrand consistia a neutralitzar les protestes tot dient que la dreta francesa adoptava aires racistes, molt pròxims als plantejaments del Front Nacional del senyor Le Pen. Immersos en aquesta grotesca situació, i amb una atmosfera de políticament correcte delirant, ningú podia fer cap plantejament mínimament rigorós que donés solució als problemes.

L'èxit personal del senyor Mitterrand ningú el pot discutir. L'electorat el va votar massivament per a un segon mandat, malgrat ser un president nefast que va conduir el país a situacions insostenibles (convindria que algú traduís al català algunes anàlisis que, en francès, s'han fet de la seva herència política). Les conseqüències d'aquell fals progressisme es paguen encara avui dia. No només va fer créixer el suport social al senyor Le Pen (sobretot a les

zones on la immigració estava descontrolada), sinó que, a sobre, el problema de la immigració a França ha quedat desbocat i té molt difícil solució. Els problemes creats pel mètode Mitterrand els ha pagat, fins i tot, l'electorat socialista, que a les darreres eleccions ha hagut de votar a contracor un dubtós president (Chirac) per evitar que guanyés un Le Pen engreixat per la demagògia.

El problema de la immigració vol prudència perquè és delicat. Però també requereix coratge per dur a terme polítiques que tothom desitja, però que ningú s'atreveix a posar. Perquè, com tants problemes de la vida, ningú pot aspirar a donar-hi solució, sinó a gestionar-lo convenientment. S'ha de fugir tant de la intolerància com de la renúncia. Per això crec inconvenients les declaracions de la senyora Ros. La verbositat típica del bocamoll no sembla l'eina més adequada per gestionar un tema tan sensible com la immigració —un afer que els catalans considerem el nostre problema principal—. Per tant, li suggeriria a aquesta senyora que tombés la mirada cap a França per intentar aprendre'n i, sobretot, per adonar-se que, en assumptes tan delicats com aquest, les faltes d'omissió i d'inconsciència són tan greus com la mala fe.